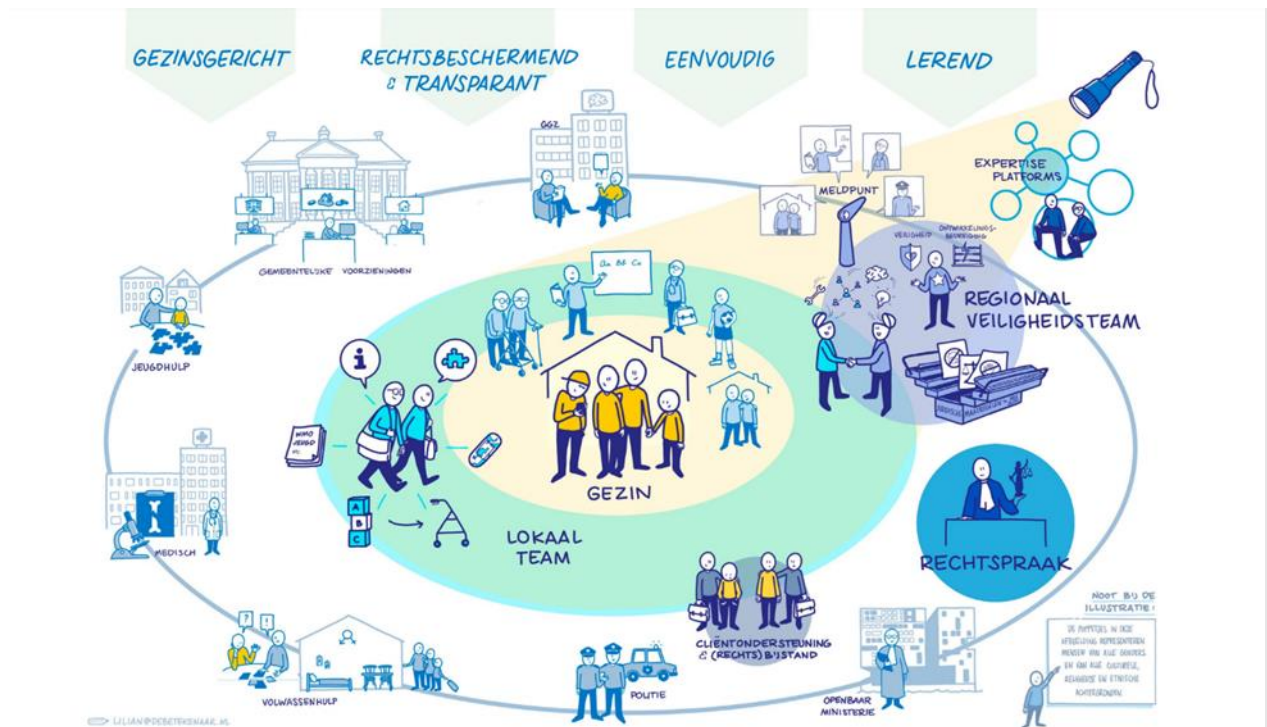

Programmaplan

Kind- en gezinsbescherming Zuid-Holland Zuid

Doorontwikkeling (jeugd)Zorg en Veiligheid

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Landelijk Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming	3
2.1 Inleiding	3
2.2 Visie en doel Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming	4
2.3 Basisprincipes Toekomstscenario	4
2.4 De opgave	4
3. Ontwikkelingen regio Zuid-Holland Zuid.....	5
3.1 Inleiding	5
3.2 Project Veilig Opgroeien is teamwerk (VOiT).....	5
3.3 Programma Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT)	6
3.3.1 Versterken lokale infrastructuur/ werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten	6
3.3.2 MDA++	8
3.3.3 Integrale sturing	8
3.4 Beweging van 0	9
3.5 Verbinding andere projecten.....	9
3.6 Zorg- en Veiligheidshuis.....	9
3.7 lokaal, regionaal en landelijke opgave.....	10
4. Programmafasering.....	11
5. Governance	13
6. Monitoring	15
7. Financiën.....	15
8. Risico's en beheersmaatregelen.....	16
Bijlage 1 Uitwerking vier basisprincipes Toekomstscenario.....	18
Bijlage 2 Afkortingen.....	19
Bijlage 3 lokale taken.....	20

1. Inleiding

In september 2021 is de regionale annotatie "*Veilig Opgroeien is Teamwerk, een aanzet tot toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming Zuid-Holland Zuid*" besproken. Hierin wordt geconcludeerd dat veel regionale projecten rondom de samenwerking in de jeugd- en veiligheidsketen, deels overlappende doelen kennen.

Zo kennen we in de regio, naast het project Veilig Opgroeien is Teamwerk (VOiT), onder andere het landelijke programma Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT) en de Beweging van 0. De belangrijkste doelstellingen van al deze projecten/ programma's zijn het begeleiden van gezinnen met complexe problematiek, soms gecombineerd met veiligheidsvraagstukken. Dit door de samenwerking tussen alle ketenpartners te bevorderen, afspraken te maken over gezamenlijke taal, aanpak en doelen. Hierbij staan de gezinnen centraal. Het is voor het kind, de ouders en de professionals belangrijk om de samenwerking slimmer en effectiever te organiseren, als onderdeel van een vroegtijdige, brede, gezinsgerichte aanpak.

Daarnaast ligt er een verbinding met projecten als Anders zorgen, de Perspectiefbenadering en de doorontwikkeling van het regionaal expertteam. Ook deze projecten richten zich onder andere op het verbeteren van de samenwerking in de keten, bekeken vanuit een integrale, gezinsgerichte benadering (0-100).

In bovenstaande annotatie wordt tevens terecht geconstateerd dat al deze projecten en/of programma's naadloos lijken aan te sluiten op (onderdelen van) de landelijke visie genaamd "Het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming".

Hoewel landelijk nog gewerkt wordt aan het verder uitwerken van dit Toekomstscenario zijn de contouren reeds bekend. Dit heeft erin geresulteerd dat eind 2021 regionaal is besloten om de bestuurlijke opdracht, van de in 2018 opgezette ontwikkel- en pilot aanpak, VOiT te verbreden. Het doel was om de verschillende programma's, deelpjecten en ontwikkeltrajecten, waaronder VOiT, te bundelen in één overkoepelend programma voor de regio. Daarbij wordt een slimme verbinding gelegd met de opgaven vanuit het landelijke en regionale actieprogramma GHNT.

Dit programmaplan beoogt hier invulling aan te geven. Omdat het programmaplan de verbinding wil leggen tussen alle hierboven benoemde projecten en programma's, heeft het de overkoepelende titel "Programmaplan Kind- en Gezinsbescherming" gekregen.

Leeswijzer

In dit programmaplan is dan ook het volgende opgenomen. In hoofdstuk 2 wordt kort weergegeven wat het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming inhoudt. In hoofdstuk 3 beschrijven we de ontwikkelingen in Zuid Holland-Zuid waarbij we weergeven hoe deze bijdragen aan de ontwikkelingen in het kader van het Toekomstscenario. Dit hoofdstuk geeft tevens een afbakening van het programmaplan kind- en gezinsbescherming voor de regio Zuid Holland-Zuid. Hoofdstuk 4 gaat in op de programmeringsfasering. Wat gaan we de komende jaren doen. Om deze stappen te kunnen zetten, is het gewenst om op voorhand duidelijke afspraken te maken over de governance, monitoring, financiën en risico's en randvoorwaarden. Deze onderdelen worden in de hoofdstukken 5 tot en met 8 verder uitgewerkt.

2. Landelijk Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

2.1 Inleiding

De huidige jeugdbeschermingsketen is complex georganiseerd met vele betrokken organisaties zoals lokale teams¹, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming. De vele schakels sluiten niet altijd op elkaar aan, met als gevolg dat de juiste hulp en bescherming tekort kan schieten. Daar moet verandering in komen, zo constateren de VNG, het ministerie van VWS en het ministerie van J&V. Kinderen en gezinnen moeten kunnen rekenen op bescherming en tijdige hulp.

De grootste [knelpunten](#) hangen samen met de inrichting van het huidig stelsel. Dit kan niet opgelost worden zonder stevig in te zetten op nieuwe vormen van samenwerking tussen de partners in de jeugdbescherming.

¹ Als we in dit document spreken over lokale teams, dan bedoelen we alle lokale toegangsteams, sociale wijkteams of jeugdteams bij de tien afzonderlijke gemeenten in Zuid Holland-Zuid

2.2 Visie en doel Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming

Centraal in het scenario staat de hulp en bescherming van het kind en gezin in onveilige en bedreigende situaties. Daarbij is er niet alleen oog voor het kind, maar ook voor de volwassenen. Het [Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming](#) is begonnen als oplossing voor de geconstateerde knelpunten in de huidige jeugdbeschermingsketen. Het doel is om tijdige en passende hulp en bescherming te bieden aan kinderen en gezinnen. Het is voor het kind, de ouders en de professionals belangrijk om de jeugdbescherming slimmer en effectiever te organiseren, als onderdeel van een brede, gezinsgerichte aanpak. Het schetst een nieuwe manier van samenwerken. Deze nieuwe manier van werken moet samenhangende hulp en steun organiseren voor het hele gezin. Daarmee is de blik gedurende de ontwikkeling van het scenario verruimd van kind- naar gezinsbescherming.

Het toekomstscenario beoogt de kracht van het gezin en diens directe omgeving te verstevigen. Op deze manier wil men ontwikkelingsbedreigingen en onveiligheid in gezinssituaties in een zo vroeg mogelijk stadium stoppen en duurzaam op lossen. Vanuit een lerende cultuur, die bij professionals de angst vermindert om fouten te maken en bij ouders en opvoeders het gevoel wegneemt dat over hen wordt beslist. Er wordt nog meer gesproken met ouders en jeugdigen, in plaats van over hen. Een andere manier van werken tussen gezinnen en professionals en tussen alle samenwerkingspartners.

Ook het handelingsperspectief wijzigt; hulp en ondersteuning voor kinderen en volwassenen - en wanneer nodig bescherming - wordt om de betreffende gezinssituatie heen georganiseerd waardoor interventies altijd integraal en systeemgericht plaatsvinden. Intervenieren vindt in samenhang en met brede blik plaats. Dat betekent inzetten op bestaanszekerheden, hulpverlening, ondersteuning voor alle gezinsleden, zo nodig aangevuld met een (civiele/bestuursrechtelijke) juridische maatregel. Het toekomstscenario beoogt daarmee de bredere blik te operationaliseren.

2.3 Basisprincipes Toekomstscenario

De vier basisprincipes van het scenario zijn 1) gezinsgericht, 2) rechtsbeschermend en transparant, 3) eenvoudig en 4) lerend. Het toekomstscenario schetst op hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er vanaf 2025 uit zou kunnen zien. In het kort kunnen de vier basisprincipes als volgt worden samengevat:

- ➔ Er is één vast gezicht binnen het lokaal team dat indien nodig samen optrekt met een professional uit het op te richten Regionaal Veiligheidsteam. Het gezin krijgt dus een vaste professional of een vast duo dat gedurende de periode van hulpverlening bij hen betrokken blijft. Kinderen en gezinnen hoeven dus niet opnieuw hun verhaal te doen.
- ➔ In een Regionaal Veiligheidsteam zijn functies van de Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming samengebracht. Er wordt gewerkt in een model waarbinnen professionals werken in teamverband, nabij het gezin.
- ➔ Dicht bij deze professionals en gezinnen staat een netwerk van specialisten met kennis van kinderen, volwassenen en specifieke uitingsvormen van geweld. Professionals worden gefaciliteerd om samen te werken en een lerende omgeving te vormen. Er wordt gezinsgericht en in gezamenlijkheid gewerkt aan het effectief en duurzaam borgen van duurzame veiligheid.

Voor een uitgebreidere toelichting over de vier basisprincipes zie bijlage 1.

Het scenario komt hiermee tegemoet aan wat de meest kwetsbare gezinnen en huishoudens nodig hebben. Het heeft een brede blik van 0 tot 100 jaar en gaat uit van een model waarbinnen professionals werken in teamverband, nabij het gezin.

2.4 De opgave

De uitwerking van de vier basisprincipes vragen deels niet alleen om structurele stelselwijzigingen maar ook om een andere manier van kijken, denken en werken. De structuurwijzigingen moeten meer ruimte maken voor een andere manier van werken, die voor het gezin begrijpelijk en transparant is. Er is sprake van navolgbare procedures waarin rechtsbescherming is geborgd.

Dit betekent dat er uniforme uitgangspunten, richtlijnen en procedures zijn, in het bijzonder voor wat betreft de beslissing om over te gaan naar het gedwongen kader waarbij de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid gegarandeerd moeten zijn. Hierdoor is voor het kind en gezin duidelijk wat hun rechten en ieders verantwoordelijkheden zijn.

Daarnaast gaat dit scenario uit van [negen kerntaken](#) van een effectieve kind en gezinsbescherming.

1. Preventie, vroegsignalering en informele steun
2. Vragen en zorgen ontvangen en het geven van informatie en advies
3. Het doen van een eerste en uitgebreid onderzoek
4. Vindbare en professionele (vrijwillige en gedwongen) hulp organiseren en verstrekken
5. Bij spoed directe veiligheid organiseren
6. Het verzoeken om gedwongen maatregelen
7. Toetsen en tegenspraak organiseren
8. Het beslissen over en uitspreken van gedwongen maatregelen
9. Het bieden van rechtsbescherming aan kinderen en gezinnen

3. Ontwikkelingen regio Zuid-Holland Zuid

3.1 Inleiding

Het Rijk heeft de contouren van het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming ontwikkeld. Zij hadden daarbij in eerste instantie aangegeven dat zij binnen een termijn van 5 tot 10 jaar dit scenario verder wilden concretiseren. De geconstateerde knelpunten rondom de rechtsbescherming worden echter dusdanig urgent geacht dat deze termijn is ingekort. Medio september 2022 is besloten dat de invoering van het toekomstscenario versneld zal worden. In 2025 moet de transitie plaatsvinden.

De tien gemeenten uit de regio Zuid-Holland Zuid hebben, met het besluit eind 2021, besloten om zich hier samen met ketenpartners, vanuit een programmatische aanpak, op voor te bereiden. We starten daarbij niet bij "nul". Zoals in de inleiding geschetst en vastgesteld in het portefeuillehouders overleg eind 2021 sluiten veel reeds lopende projecten aan c.q. dragen bij aan de gewenste ontwikkeling binnen het toekomstscenario. In dit hoofdstuk een omschrijving van deze programma's/ projecten en hoe deze bijdragen aan de in gang gezette landelijke ontwikkelingen.

3.2 Project Veilig Opgroeien is teamwerk (VOiT)

In 2018 hebben Stichting Jeugdteams, Veilig Thuis, Jeugdbescherming West, William Schrikker Stichting, Leger des Heils, de Raad voor de Kinderbescherming en de Service Organisatie Jeugd de handen ineengeslagen om de samenwerking in het vrijwillig kader anders vorm te gaan geven. Dit heeft geleid tot de introductie van Veilig Opgroeien is Teamwerk (VOiT).

Het doel van VOiT is eerder, sneller en in samenhang deskundige ondersteuning bieden aan gezinnen waar veilig ontwikkelen een probleem is. Dit betekent nadrukkelijk samenwerking tussen het vrijwillig en het gedwongen kader. De samenwerking tussen bovengenoemde partijen is erop gericht om waar mogelijk de gewenste hulp zoveel mogelijk in het vrijwillig kader te laten plaatsvinden. VOiT kent en kende een aantal sporen:

1. Werken aan een stip op de horizon voor de inrichting van de integrale veiligheidsketen waarin we streven naar hulp aan de voorkant én een integraal aanbod aan de voorkant. Mogelijk is hierbij gebiedsgerichte sturing in de gehele veiligheidsketen (preventief en gedwongen kader) de weg om hulp aan de voorkant en verkorting van doorlooptijden te realiseren.
2. Werken aan cultuurverandering in de veiligheidsketen die lokaal gericht en georganiseerd is, waardoor deskundigheid uit het gedwongen kader een onderdeel van cultuur is en mensen elkaar tijdig betrekken.
3. Verkorten van de keten rondom dwang.

Dit alles moest leiden tot minder professionals rondom een gezin, eenduidige werkprocessen, meer gebiedsgericht werken, een passend actieplan, meer lokale inzet van expertise uit het "dwang-kader" en het verminderen/voorkomen van jeugdbeschermingsmaatregelen.

In een aantal pilot gemeenten is gestart met de opzet en ontwikkeling van dit project. De resultaten zijn verwerkt in een regionale werkwijze welke geïmplementeerd wordt in de afzonderlijke gemeenten. Uit een evaluatie bleek dat niet alle gemeenten even ver zijn met deze implementatie. Dat heeft erin geresulteerd dat elke gemeente nu beschikt over een lokaal actieteam. Deze bestaat uit een vertegenwoordiging van alle samenwerkende partijen en is verantwoordelijk voor de lokale implementatie.

Sinds 2021 is ook Jong JGZ regionaal aangesloten bij deze samenwerking, ter versterking van de verbinding met de preventieve jeugdgezondheidszorg in Zuid Holland-Zuid.

Met VOiT is voor een deel al een basis gelegd voor het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Ook binnen het project VOiT staat immers de vroegtijdige samenwerking tussen lokale teams, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en Jeugdbescherming centraal, met als doel escalatie, uithuisplaatsingen en inzet vanuit jeugdbescherming te voorkomen en/of verminderen. Er bestaat een groot draagvlak voor de samenwerking tussen alle partners.

Eén van de grootste structuurwijziging binnen het Toekomstscenario is het komen tot een regionaal Veiligheidsteam. Dit zal voor de regio Zuid Holland Zuid verder moeten worden uitgewerkt. Daarbij zal met name ook gekeken moeten worden naar de gewenste schaalgrootte. De belangrijkste partijen in deze samenwerking zijn Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming, de Gecertificeerde Instellingen en de lokale teams. De samenwerking binnen Veilig Opgroeien is Teamwerk vormt een mooie basis voor de verder ontwikkeling tot een regionaal Veiligheidsteam.

3.3 Programma Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT)

Het landelijk programma 'Geweld hoort nergens thuis' had tot doel huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade ervan te beperken en de vicieuze cirkel van geweld te doorbreken. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is opgenomen in de WMO en in de Jeugdwet. In 2020 hebben de 10 gemeenten in de regio Zuid Holland Zuid vanuit dit landelijk programma de regiovisie "Voor een toekomst zonder geweld" vastgesteld. Door regionaal samen te werken wilden de 10 gemeenten, in nauwe samenwerking met de partners in de keten zorg en veiligheid, een sluitende en integrale aanpak voor slachtoffers, daders en direct betrokkenen (zoals kinderen) van huiselijk geweld en kindermishandeling realiseren.

Ook de in 2020 opgestelde regiovisie stond in het teken van het eerder en beter in beeld brengen van huiselijk geweld en kindermishandeling en het stoppen en duurzaam oplossen van onveiligheid in gezinnen en huishoudens. Dit aan de hand van een aantal concrete acties en/of projecten:

- Het werken volgens de visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid;
- Het inrichten van een aanpak voor gezinnen/huishoudens met de meest complexe problematiek (MDA++);
- Het versterken van lokale (wijk)teams;
- Het inrichten van integrale sturing.

Medio 2022 is landelijk besloten om bovenstaande onderdelen op te laten gaan in het toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

Cruciaal voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is dat hulpverleners traumasensitief werken. Daarnaast kwamen de volgende essentiële elementen uit het programma GHNT naar voren:

- Verbinding volwassen GGZ;
- Blijvende aandacht voor de aanpak van relatie- en scheidingsproblematiek;
- Inzet van ervaringsdeskundigen;
- De verbinding tussen zorg en straf (bij samenloop).

Deze elementen komen één op één terug in het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

3.3.1 Versterken lokale infrastructuur/ werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten

Het versterken van de lokale infrastructuur en het werken aan veiligheid maken onderdeel uit van het landelijk en regionaal programma Geweld Hoort Nergens Thuis. In het kader hiervan bestaat sinds april 2021 de werkgroep "Versterken van de lokale infrastructuur".

Deze bestaat uit beleidsadviseurs van gemeenten uit de regio ZHZ en managers van stichting jeugdteams, MEE Vivenz, Jong JGZ en Veilig Thuis.

Aanleiding voor deze projecten is het voorkomen van onveiligheid en het doorbreken van de zogenoemde "cirkel van geweld". Er is wetenschappelijk aangetoond dat vroegtijdige en preventieve inzet aan de voorkant, met ondersteuning van lokale (wijk) teams, de cirkel van geweld eerder kan doorbreken. Om deze cirkel te doorbreken zijn langs een drietal lijnen acties uitgezet en opgepakt.

Samenwerkingsafspraken

Veilig Thuis en de lokale (wijk)teams hebben in de regio Zuid-Holland Zuid (ZHZ) in 2019 hun samenwerking aangescherpt en dit geformaliseerd in een convenant. Op dit moment wordt het convenant herijkt en verbreed. Ook het voorliggende veld, denk aan de jeugdgezondheidszorg, wordt hierin meegenomen. Het nieuwe convenant zal in 2022 worden vastgesteld.

Versterken lokale infrastructuur

Om gemeenten in staat te stellen te bepalen of hun lokale (wijk)teams voldoende zijn ingericht om te komen tot een effectieve signalering en aanpak van Huiselijk Geweld/Kindermishandeling en om te bepalen waar dit versterking behoeft, heeft de VNG, kwaliteitsstandaarden "Werken aan Veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten" ontwikkeld. Om zicht te krijgen op de vraag waar nog ontwikkeling noodzakelijk is, is een zelfscan ontwikkeld. Deze is in 2020 uitgezet in de regio ZHZ.

Uit de scan blijkt dat het wenselijk is om te komen tot een regionaal scholingsplan voor de lokale teams met daarin lokaal maatwerk per gemeente. Het blijkt dat men tevreden is over de samenwerking tussen Veilig Thuis en de lokale teams. Ter versterking van de lokale teams zou nog geïnvesteerd kunnen worden op een drietal onderwerpen:

1. Traumasensitief werken
2. Gespreksvoering i.v.m. geweld in huishoudens
3. Het herkennen van trauma's.

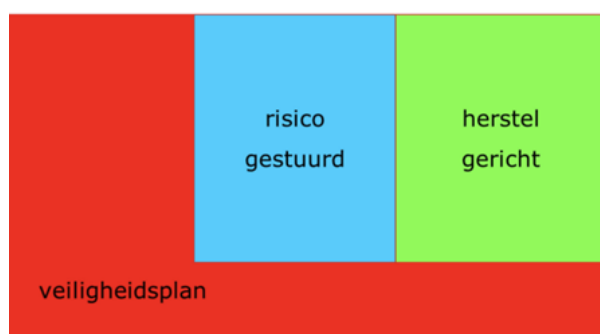
Gefaseerd werken aan veiligheid

Soms gebeurt er zoveel binnen een gezin waar de veiligheid in het geding is, dat één professional dat niet allemaal kan overzien. De situaties zijn ingewikkeld en er is veel gaande. Daarvoor is het nodig dat problemen gezamenlijk worden geordend, geconcretiseerd, geprioriteerd en vervolgens aangepakt. Dat vraagt samenwerking over organisaties en over sectoren heen; zorg, civiel, straf, bestuur. De visie "Gefaseerd werken aan veiligheid" richt zich op deze samenwerking over sectoren heen. De opdrachtgevers van het programma GHNT en de betrokken organisaties als ook het Landelijk Netwerk Zorg Straf hebben deze visie omarmd.

Deze visie gaat uit van 3 fases:

- Fase 1: Werken aan directe veiligheid met behulp van het veiligheidsplan;
Fase 2: Werken aan stabiele veiligheid met behulp van het hulpverleningsplan voor risico-gestuurde zorg;
Fase 3: Werken aan herstel van de ontwikkeling van de individuele gezinsleden met behulp van herstelplannen voor trauma geïnformeerde en herstelgerichte zorg.

Gefaseerde ketensamenwerking®

* Stichting Civil Care

Het daadwerkelijk werken volgens de visie "Gefaseerd samenwerken aan veiligheid" vraagt inspanning op zowel bestuurlijk, management als uitvoerend niveau. In de regio Zuid-Holland Zuid is ervoor gekozen om alle professionals in de beschermingsketen op te leiden conform deze visie.

De stichting Civil Care bevordert dat de landelijk breed gedragen visie Gefaseerde ketenzorg conform de bedoeling wordt toegepast.

Dit heeft geresulteerd in een regionaal scholingsplan 2021-2024 met daarin de keuze om te gaan werken met de Top 3 methodiek van Civil Care. De methode sluit tevens aan bij de MDA++ aanpak. Zie hiervoor ook paragraaf 3.3.2. Een aantal professionals is reeds geschoold. 2022 en 2023 staan in het teken van een verdere uitrol.

Zowel de samenwerkingsafspraken, het versterken van de lokale toegangen, als het gefaseerd werken aan veiligheid sluiten allemaal naadloos aan op de doelstellingen binnen het toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Het toekomstscenario beoogt immers de kracht van het gezin en diens directe omgeving te verstevigen. Op deze manier wil men ontwikkelingsbedreigingen en onveiligheid in gezinssituaties in een zo vroeg mogelijk stadium stoppen en duurzaam oplossen.

3.3.2 MDA++

MDA++ staat voor een Multi Disciplinaire Aanpak (MDA) waar specifieke expertise (1e +) en multi sectorale samenwerking (2e +) bij elkaar komen. Het is bedoeld voor de multi-probleemgezinnen waarbinnen het met de huidige ketenaanpak onvoldoende is gelukt het geweldspatroom te doorbreken. MDA++ doet dit met de inzet van specialistische expertise en langdurige zorg en monitoring in samenwerking met het gezin. Het doel is een nieuwe acute situatie van onveiligheid in een gezin te voorkomen of doorbreken.

MDA++ wordt, mits goed ingebed en uitgevoerd, gezien als een waardevolle aanvulling op de huidige aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. In de uitvoering van MDA++ wordt gebruik gemaakt van de huidige samenwerking in de keten en de bestaande structuren. De inhoud is leidend. Dat betekent dat er creatief met bestaande structuren moet worden omgegaan. De MDA++ aanpak kan per casus verschillen.

MDA++ kent twee verschillende facetten, enerzijds de methode (het multidisciplinaire overleg met betrokkenen) en anderzijds de domein overstijgende samenwerking. De methodische aanpak sluit nauw aan bij de corebusiness van Veilig Thuis terwijl het benodigde domein overstijgende samenwerkingsverband reeds aanwezig is in het Zorg- en Veiligheidshuis. Samenwerking is hierin dus heel belangrijk.

Ook MDA++ gaat uit van de drie stappen zoals omschreven bij de visie "Gefaseerd werken aan veiligheid. Sinds medio 2022 is deze aanpak onderdeel geworden van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

Dordrecht is als centrumgemeente bestuurlijk opdrachtgever van de MDA++ aanpak en heeft hiervoor subsidie ontvangen van het Rijk. Na overleg tussen betrokken partijen is afgesproken dat de directe uitvoering van de MDA++ methodiek wordt gepositioneerd onder Veilig Thuis. Indien interventies vanuit strafrecht nodig zijn, wordt samenwerking gezocht met het Zorg- en Veiligheidshuis waar de verschillende domeinen (zorg, strafrecht en bestuursrecht) reeds samenkomen in de diverse overleggen.

3.3.3 Integrale sturing

Integrale sturing op de aanpak van ontwikkelingsbedreigingen en onveiligheid in gezinnen/ huishoudens zal duurzaam moeten worden ingericht. Opvoed-, of veiligheidsproblemen in een gezin komen vaak niet voort uit de jeugdige zelf maar uit de gezinssituatie. Deze problemen zijn dan ook niet te verhelpen door de jeugdige te 'behandelen' of 'uit huis te plaatsen', maar door integraal te kijken naar de problemen die spelen in een gezin op het vlak van werk en inkomen, huisvesting, geestelijke gezondheid et cetera. Voor elk gezin waarvoor jeugdhulp wordt aangevraagd wordt een perspectiefplan opgesteld waarin integraal naar de gezinsproblematiek wordt gekeken. De lokale teams zijn ook verantwoordelijk voor de uitvoering van domein overstijgende ondersteuning en hulp. Bovenstaande integrale sturing raakt de kern van het Toekomstscenario.

Regionale bestuurlijke afstemming faciliteert de systeemgerichte werkwijze rondom gezinnen en op elkaar afgestemde inzet van professionals uit zowel hulpverlening, zorg, onderwijs, politie en justitie.

In dit bestuurlijk overleg vinden ketenpartners zorg, veiligheid en jeugd elkaar in diverse gremia. Het overzicht ontbreekt op dit moment en er is (mogelijk) sprake van versnippering door de veelheid van de structuren. Beleidsmatig wordt er onvoldoende afgestemd en dit heeft zijn weerslag op de professionele invulling.

3.4 Beweging van 0

Vanuit het gedachtegoed van de beweging van nul streeft de regio naar nul uithuisplaatsingen. Dit omdat nul als enig maatschappelijk verdedigbaar doel wordt gezien. De ambitie van nul uithuisplaatsingen is een stip op de horizon waar we alleen kunnen komen door gezamenlijk de handen in een te slaan. Gezamenlijk heeft in deze context een brede betekenis. Het gaat hier om jeugdigen, ouders, familie, eigen netwerk etc. Maar ook om het lokale team, begeleiders op de kinderdagverblijven, professionals van de jeugdhulpaanbieders, de veiligheidsketen, etc. Om ervoor te zorgen dat iedereen gelijk in actie komt, is de ambitie op korte termijn vertaald naar de doelstelling om binnen een periode van vijf jaar (vanaf 2021) het aantal uithuisplaatsingen met 75% te verminderen.

De GI's hebben tijdens de ontwikkeltafels ten behoeve van het Inkoopproces Jeugdhulp 2022 de ambitie (droom) ingebracht om te streven naar nul uithuisplaatsingen in de regio ZHZ over vier jaar, door de samenwerking tussen GI's, lokale teams en jeugdhulpzorgaanbieders te verbeteren. De ambitie richt zich op het verminderen/voorkomen van het aantal uithuisplaatsingen, domein overstijgende hulpverlening met perspectief voor het gehele gezin, het voorkomen van escalatie bij vechtscheidingen en van plaatsing in gesloten jeugdhulp.

Juist deze bovenstaande ambitie maakt dat ook het project de "Beweging van nul" naadloos aansluit op de ambitie binnen het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

3.5 Verbinding andere projecten

Naast bovenstaande ontwikkelingen lopen er nog vele andere projecten in de regio. Deze zijn allen opgenomen in het Programmaplan van het Netwerk MT. Denk hierbij aan projecten zoals Anders zorgen, Jeugdhulp naar Voren, Expertteam passende hulp en Passend Zorglandschap. Ook deze projecten richten zich onder andere op het verbeteren van de samenwerking in de keten, bekeken vanuit een integrale, gezinsgerichte benadering (0-100). Hoewel er verbinding moet zijn met deze projecten maken ze geen onderdeel uit van dit programmaplan.

3.6 Zorg- en Veiligheidshuis

Een kleine groep inwoners met vragen op het snijvlak van zorg en veiligheid wordt onvoldoende geholpen waardoor zowel zij als de samenleving problemen en overlast hebben. Dat moet en kan beter. Met oog op goede ondersteuning en zorg, en in het belang van veiligheid en leefbaarheid is het belangrijk dat zorg professionals goed samenwerken met hun veiligheidspartners. Dat begint bij het definiëren van een gezamenlijk doel en het samen bepalen wat nodig is om het doel te bereiken.

Complexe problemen op het snijvlak van zorg en veiligheid vereisen samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners. Bij grote zorgen, waarbij het gezin het oneens is met de hulpverlener over wat er moet gebeuren en/of over de ernst van de zorgen, kan de aanvraag van een gedwongen maatregel worden overwogen om veiligheid binnen het gezin te bewerkstelligen en/of de ontwikkelingsbedreiging van aanwezige kinderen op te heffen. Hiervoor zijn bestuurs-, straf- of civielrechtelijke interventies in te zetten. Naast – of in plaats van – een ondertoezichtstelling met eventuele machtiging tot uithuisplaatsing, kan gedacht worden aan een tijdelijk huisverbod, een gebiedsverbod, mentorschap, bewindvoering, onder curatelestelling, bijzondere voorwaarden in het geval van het strafrecht, een gedwongen (crisis)opname of behandeling, of bevoegdheden in het kader van openbare orde en veiligheid. Van belang is dat de verbinding tussen zorg en veiligheid wordt gelegd.

Samenwerking komt niet vanzelf tot stand en dus is er integrale sturing nodig. Het verbinden en integraal benaderen van zorg en veiligheid leidt tot een sluitende aanpak voor kwetsbare inwoners. Een sluitende aanpak vergroot de kans op succesvolle duurzame oplossingen voor inwoners. De krachten bundelen tussen zorg en veiligheid en samen optrekken voorkomt (verergering van) multiproblematiek en vergroot de veiligheid en leefbaarheid.

Wat het toekomstscenario concreet betekent voor de huidige taken van de verschillende organisaties en voor de werkprocessen die hierbij horen, zoals op het gebied van het jeugdstrafrecht en de samenwerking met de politie en het Openbaar Ministerie, moet nog nader in kaart worden gebracht.

In Zuid Holland Zuid zal gezien alle huidige ontwikkelingen binnen het ZVH nog gezocht moeten worden naar verbinding vanuit het programma met het ZVH. Het doel zal zijn om de integratie en samenwerking te onderzoeken.

3.7 lokaal, regionaal en landelijke opgave

Het beschermen van kinderen en gezinnen is niet alleen een verantwoordelijkheid van de overheid, het is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Iedereen in de maatschappij kan invloed hebben op het creëren van een veilige omgeving voor gezinnen: door openheid te creëren over de ingewikkeldheid van opvoeden, door hulp durven vragen en door de vraag om hulp te stimuleren. De overheid heeft de formele verantwoordelijkheid om kinderen zowel fysieke als geestelijke veiligheid te bieden, als ouders dat niet, of niet toereikend doen. En om dat rechtsbeschermend en transparant te doen.

De inzet van professionals uit hulpverlening, zorg, onderwijs, politie en justitie voor jeugd en volwassenen moet op elkaar afgestemd zijn. Dit vraagt ook om een gedeelde verantwoordelijkheid en sturing van managers en bestuurders op lokaal, (boven)regionaal én landelijk niveau.

Het samenvoegen van functionaliteiten van de Gecertificeerde Instellingen, de Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis heeft organisatorische, arbeidsrechtelijke, juridische en financiële gevolgen. Deze organisaties moeten met elkaar komen tot een nieuwe governance, werkklimaat en cultuur. Sommige veranderingen vragen om aanpassing, om het samenvoegen van, of mogelijk om volledig nieuwe wet- en regelgeving. Sommige consequenties zijn nu al duidelijk. Andere zullen gedurende de doorontwikkeling van het scenario zichtbaar gaan worden. Het rijk is stelselverantwoordelijk. Vanuit die rol faciliteert het gemeenten met wetgeving en houdt het interbestuurlijk toezicht.

Samengevat betekent dit dat we voor de volgende opgaven staan.

Lokaal niveau

Net als nu ligt in het toekomstscenario het zwaartepunt van de uitvoering van de kerntaken op lokaal niveau. Er verandert niets aan de bestaande governance van de lokale teams. De verantwoordelijkheid voor preventie van huiselijk geweld of kindermishandeling, evenals het bevorderen van de veiligheid van het kind in de opvoedsituatie, blijven een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Net als vroeg signalering, het voorkomen van en vroeg interveniëren bij risico op opgroei en opvoedproblemen, het bevorderen van de opvoedvaardigheden van ouders. Gemeenten blijven tevens verantwoordelijk voor het beoordelen van de ontwikkeling van kinderen in een belastende sociale, pedagogische en fysieke omgeving. Cliënten ondersteuning ook in de toekomst gratis en onafhankelijk blijft een lokale verantwoordelijkheid.

Dat betekent (voor nu) voor gemeenten dat zij verantwoordelijkheid moeten nemen op de volgende punten:

- Er is inzicht in de lokale situatie (o.a. kwaliteit van je lokale team en lokale voorzieningen, data, verloop van werkprocessen).
- Het te actualiseren Kwaliteitskader Werken aan Veiligheid² moet worden geïntegreerd in een eenduidige, niet vrijblijvende Kader voor Lokale Teams en de implementatie daarvan moet synchroon lopen aan het opstellen en implementeren voor een kader dat voor de regionale veiligheidsteams wordt opgesteld.
- De lokale teams moeten mandaat en (ontschot) middelen hebben om een domeinonverstijgend perspectiefplan voor het gezin op te stellen waaronder werk- en inkomen, huisvesting, participatie, onderwijs, (volwassen)zorg en jeugdhulp samenkomen.
- De gemeenten moeten in samenspraak met de ketenpartners bijdragen aan de regionale ontwikkeling van het toekomstscenario en uitvoerende organisaties zoals Veilig Thuis. De gemeenten dienen GI's, lokale teams en zorgaanbieders de opdracht te geven om dit te implementeren en hierop te verantwoorden.

² Het Kwaliteitskader Werken aan Veiligheid wordt landelijk voorbereid. Eind 2022 zal deze gereed zijn.

Voor meer informatie over wat dit concreet betekent voor de lokale teams verwijzen wij naar bijlage 3

Regionaal niveau:

Aangezien de regionale veiligheidsteams gaan opereren vanuit een publiekrechtelijke gemeentelijke samenwerking, ligt het voor de hand dat de sturing ervan bij een samenwerkingsverband van gemeenten komt te liggen. Omdat het Regionaal Veiligheidsteam bevoegdheden heeft die verder gaan dan vrijwillige betrokkenheid en waarbij sprake kan zijn van ingrijpen in het gezins en probe leven van kinderen en gezinnen, moet er sprake zijn van rechtsvorm onder een publieke controle. Dat wil zeggen: controle vanuit een democratisch gelegitimeerd orgaan dat duidelijke landelijke kaders kent, aanspreekbaar is op haar handelen door de Rijksoverheid.

Om de overige expertise op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties nauw verbonden te houden aan de Regionale veiligheidsteams, wordt deze logischerwijs onder hetzelfde (publiekrechtelijke dak geplaatst. Naast de Regionale veiligheidsteams vraagt dat dus ook om teams met specialisten.

Het Regionaal Veiligheidsteam voert wettelijke taken uit en heeft ten opzichte van het Lokaal Team verdergaande bevoegdheden voor bijvoorbeeld het verzamelen van informatie. Dit vraagt om een passende organisatievorm met bijbehorende financiering, en duidelijkheid over de verhouding van het Regionaal Veiligheidsteams ten opzichte van organisaties zoals jeugdhulp aanbieders, maatschappelijk werk en (V) GGZ.

Landelijk niveau:

Het rijk is stelselverantwoordelijk. Vanuit die rol faciliteert het gemeenten met wetgeving en houdt het interbestuurlijk toezicht. Het toekomstscenario gaat ervan uit, dat er bij voorkeur een toezichthouder op landelijk niveau verantwoordelijkheid gaat zijn voor het toezicht op de publieke rechtsvorm waaronder de regionale Veiligheidsteams vallen. Deze toezichthouder werkt bij voorkeur met een bij ministeriële regeling vastgelegd uniform en procesmatig normenkader, dat wordt ontwikkeld in samenwerking met relevantie partijen op lokaal, regionaal en nationaal niveau.

4. Programmafasering

In dit programma brengen we een fasering aan op basis van vijf fasen: initiatiefase, definitiefase, ontwerpfase, realisatiefase en de nazorgfase. Bij aanvang van dit programma zijn er nog veel besluiten te nemen, met name rondom het onderbrengen van lopende projecten en de naamgeving van zowel het programma als de onderliggende projecten. Daarom wordt de initiatiefase opgenomen als onderdeel van dit programma. Hieronder volgt per fase een korte beschrijving wat er in de fase gedaan wordt, wat er wordt opgeleverd en aan wie er over de fase verantwoording afgelegd wordt. Daarbij zult u zien dat er een overlap is in de fasering door de omvang van het programma.

Initiatiefase

In deze fase wordt de inhoud van het programma vastgesteld: welke projecten vallen onder het programma, wie legt verantwoording af aan wie en welke doelen dienen er gerealiseerd te zijn. De bezetting van het bestuurlijk overleg en ambtelijk overleg wordt beschreven. Tevens wordt de naam van het programma vastgesteld en wordt de naamgeving van al lopende projecten heroverwogen.

Het resultaat van de initiatiefase is een programmaplan die ter vaststelling wordt voorgelegd aan de daarvoor bestemde gremia.

Definitiefase

In de definitiefase wordt de personele bezetting van het programmateam en de projectteams beschreven. Er wordt een programmabegroting opgesteld. De deelnemende organisaties (Stichting Jeugdteams, Jeugdbescherming, Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en tien gemeenten) ondertekenen een samenwerkingsconvenant waarin zij commitment geven aan hun deelname aan dit programma in de projectteams en werkgroepen.

Op basis van de bezetting en het commitment kan een overlegstructuur worden opgesteld voor de projectteams en werkgroepen, waarin ook de taakverdeling benoemd staat. In de overlegstructuur wordt opgenomen wanneer de projectleiders verantwoording over de voortgang afleggen aan de programmamanager en het programmateam.

Het resultaat van deze fase is een addendum op dit programmaplan die ter vaststelling wordt geagendeerd in de daarvoor bestemde gremia.

Ontwerpfase

In de ontwerpfase worden projectplannen ontwikkeld. Daarin wordt onder andere aangegeven hoe de projecten met regionale programmasturing, in de lokale gemeenten worden gestart. Dit houdt in dat elke projectleider een planning maakt waarin rekening wordt gehouden met de lokale context. Er wordt opgesteld aan welke doelen er lokaal wordt gewerkt en met wie er lokaal wordt afgestemd om de projectresultaten te borgen.

Er komt een grote kick-off bijeenkomst waar het programmateam hun plannen presenteert aan de managers van de lokale teams, Veilig Thuis, Jeugdbescherming en de RvdK.

In deze fase wordt er ook aandacht geschonken aan het verzamelen en delen van leerervaringen vanuit de projecten. Dit wordt gedaan door leer- en/of netwerkbijeenkomsten te organiseren waar de projectleiders de voortgang presenteren van hun project aan de lokale gebiedsmanagers en ambtenaren.

Het resultaat is een overzicht van de lopende en nieuwe projecten. Per project zal er een mijlpalenplanning gemaakt worden voor de realisatiefase. Per project zal een concreet plan komen over inzet en verantwoordelijkheid.

Realisatiefase

In de realisatiefase wordt er gewerkt aan de doelen van de afzonderlijke projecten: de reeds bestaande doelen zoals opgenomen in dit plan en nieuw te ontwikkelen.

In de ontwerpfase is een mijlpalenplanning opgesteld vanuit het programma waarin alle mijlpalen van elk project zijn opgenomen. Vast onderdeel van die mijlpalenplanning zijn regionale programmabijeenkomsten met het programmateam, het ambtelijk overleg en de lokale gebiedsmanagers.

Het resultaat van deze fase is een borgingsplan met concrete aanbevelingen. Op basis van de monitor in de realisatiefase stelt de programmamanager vast of alle doelen behaald zijn. Bepaald wordt of extra ondersteuning nodig is in de vorm van een verlenging van de inzet. Enerzijds verlenging van een projectteam of anderzijds middelen om de borging te garanderen. Bijvoorbeeld door opleidingen te faciliteren. De resultaten zullen gepresenteerd worden ter verantwoording van het programma.

Nazorgfase

De programmamanager organiseert een tweetal regionale terugkombijeenkomsten, waarin de stand van zaken per gemeente wordt gepresenteerd.

Het resultaat van deze fase is een advies met daarin een voorstel welke doelen met welke middelen na het stopzetten van het programma nog doorgezet moeten worden. Het voorstel wordt geagendeerd op het bestuurlijk overleg.

Mijlpalenplanning

jaar	2022			2023				2024				2025			
kwartaal	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
initiatiefase															
definitiefase															
ontwerpfase															
realisatiefase															
nazorgfase															

5. Governance

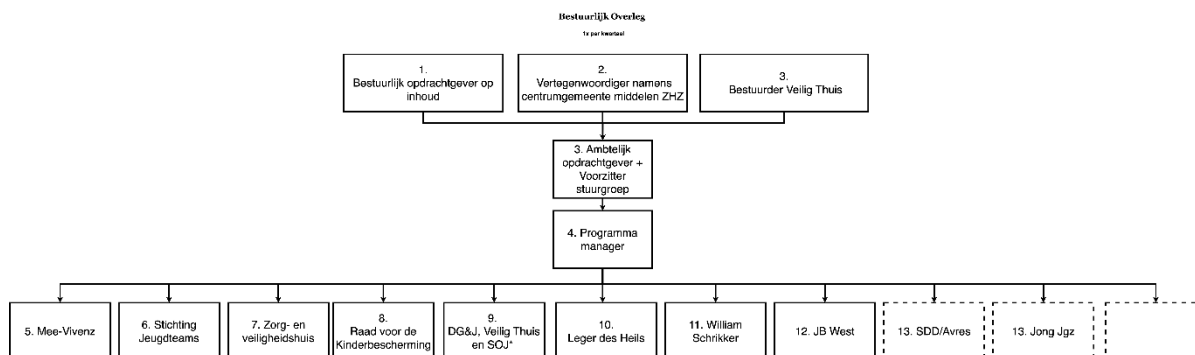
De opgaven en projecten zoals benoemd in hoofdstuk 3 kennen op dit moment allemaal nog een eigen governance structuur met een stuurgroep en/of werkgroep. Om een goede doorstart te maken met de opgaven en projecten in één programma, is eind 2021 besloten om de diverse stuurgroepen en werkgroepen te verwerken in één governance structuur. Hierbij is een advies gegeven hoe deze structuur er uit zou moeten zien. In deze paragraaf geven we vorm aan het genomen besluit om te komen tot deze wijziging, conform het gegeven advies. Zo zorgen we voor de noodzakelijke verbinding.

Het opdrachtgeverschap van dit programma ligt bij alle tien de gemeenten in de regio Zuid-Holland-Zuid, die dit mandaat hebben belegd bij het Netwerk MT+ waarin alle gemeenten zijn vertegenwoordigd. Het Netwerk MT+ legt verantwoording af aan het PFO en Algemeen Bestuur van de Dienst Gezondheid & Jeugd. Vanuit het Netwerk MT+ is Nicole van der Hoest aangewezen als ambtelijk opdrachtgever. De bestuurlijk opdrachtgever is ten tijde van het schrijven van dit programmaplan nog niet bekend. Gezien de omvang van het programma en in lijn met het eerder afgegeven advies, wordt er hier gekozen voor drie verantwoordelijke bestuurders in plaats van één. Eén bestuurder zal echter de bestuurlijk opdrachtgever zijn. Deze stemt echter nauw af met zijn collega-bestuurders.

Er wordt uitgegaan van een bestuurlijke en ambtelijke governancelijn welke wordt gevoed door het programmateam. Het bestuurlijk overleg vindt eens per kwartaal plaats en het ambtelijk overleg eens per 6 – 8 weken. Beiden overleggen kennen een voorzitter en belanghebbenden/vertegenwoordigers. Omdat de opgave omvangrijk is, kan het zijn dat sommige organisaties slechts op onderdelen betrokken hoeven te worden of dat er organisaties zijn die op een later moment toegevoegd worden. Dit is weergegeven door middel van de open "vakjes". Zo zorgen we ervoor dat altijd de juiste partners aan tafel zitten.

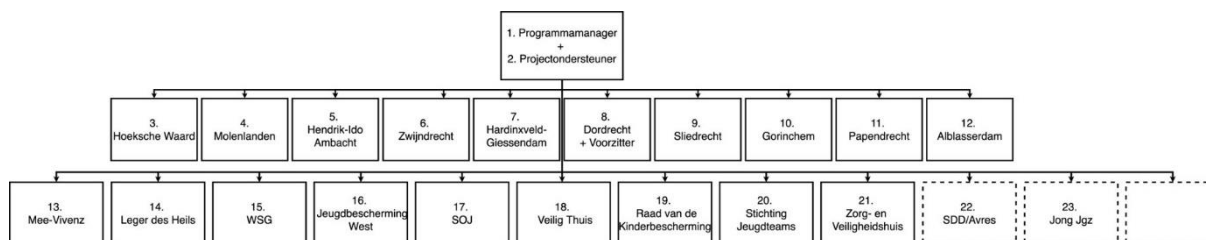
De programmamanager is in beide overleggen degene die verantwoording af komt leggen over de voortgang op de realisatie van de doelen en het budget.

Het ambtelijk overleg is besluitvormend binnen de kaders van het programmaplan. Wanneer de kaders van het programmaplan op inhoud of financiële middelen veranderen, is het bestuurlijk overleg het enige orgaan dat hierover kan beslissen.

Figuur 1 Bestuurlijk Overleg: 1x per kwartaal

De stuurgroep Veilig Opgroeien is Teamwerk, GHNT, Beweging van 0 en het bestuurlijk overleg Veilig Thuis gaan op in dit nieuwe bestuurlijke overleg.

Figuur 2 Ambtelijk & Uitvoerend overleg – 1x 6-8 weken

Het ambtelijk overleg GHNT, de werkgroep versterken lokale infrastructuur en het regionale actieteam Voit, gaan op in dit ambtelijk en uitvoerend overleg.

De deelnemers van het ambtelijk en uitvoerend overleg zijn verantwoordelijk voor de lokale uitrol en implementatie van het toekomstscenario. De input hiervoor wordt besproken in het ambtelijk en uitvoerend overleg. Dit betekent dat lokaal het volgende moet worden opgepakt:

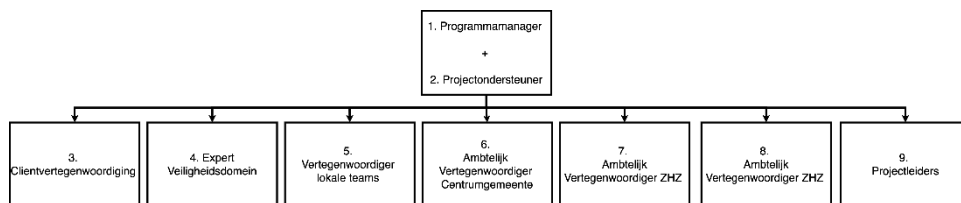
- Stel een lokale verantwoordelijke aan die verantwoordelijk is voor de implementatie van landelijke en regionale besluiten die betrekking hebben op het toekomstscenario voor kind- en gezinsbescherming.
- Formuleer een duidelijke opdracht voor het lokale team die aansluit op het toekomstscenario voor kind en gezinsbescherming en de regionale visie en stel een plan van aanpak op om te bepalen wat er nodig is om dit te realiseren.
- Faciliteer het lokale team om invulling te kunnen geven aan de opdracht.
- Versterk het lokale team zodat zij voldoen aan het kwaliteitskader werken aan veiligheid en implementeer de top 3 methodiek in de werkwijze van het lokale team.
- Organiseer (specialistische) zorg en ondersteuning dichtbij het gezin.
- Realiseer integrale sturing met bestuurlijke afstemming, zodat systeemgericht en domeinoverstijgend werken mogelijk is.
- Faciliteer professionals om deel te nemen aan leersessies.

Naast deelname aan het ambtelijk overleg zal tijd nodig zijn voor lokale uitrol. De daarvoor benodigde tijd is afhankelijk van de lokale situatie.

Gezien de omvang van de opgave wordt naast een ambtelijk en uitvoerend overleg ook een apart programmateam in gesteld.

Er komt een programmateam onder leiding van de programmamanager. In opdracht van de tien gemeenten heeft het programmateam de volgende taken:

- Het ondersteunen van gemeenten en hun partners op lokaal en regionaal niveau
- Het slimmer en efficiënter organiseren van de kind- en gezinsbescherming, het toewerken naar het toekomstscenario,
- Het versterken van de lokale en regionale aanpak van huiselijk geweld en kinderscherming,
- De implementatie van werkzame elementen bij alle betrokken organisaties door middel van de inzet van expertise en het ontwikkelen van handvatten en de facilitering van kennisuitwisseling;
- Het adresseren van kansen, belemmeringen en knelpunten op regionaal niveau bij het bereiken van de gestelde doelen, bijvoorbeeld bij de opdrachtgevers of landelijke/ regionale samenwerkingspartners en het doen van voorstellen aan de opdrachtgevers of partners;
- Bestuurlijk en ambtelijk gesprekspartner zijn voor de verschillende netwerkpartijen ten behoeve van bovenstaande activiteiten;
- Het door middel van landelijke werkgroepen verder inhoudelijk uitwerken van vraagstukken die beantwoord moeten worden alvorens tot besluitvorming en implementatie van het toekomstscenario overgegaan kan worden;
- Het komen tot voorstellen voor besluitvorming en toewerken naar een implementatieplan;
- Het ontwikkelen van kennis en instrumenten voor de ondersteuning van de regio-aanpak inclusief de proeftuinen;
- Het leggen van verbinding/afstemmen met nauw verbonden agenda's en aanpalende programma's, waaronder onder andere Veiligheid Voorop.

Figuur 3 Programmateam (geschatte inzet 8 uur per week)

6. Monitoring

Om inzicht te krijgen in waar de verschillende projecten in de regio staan ten opzichte van de doelstellingen is monitoring van belang. Er moet een monitor ontwikkeld worden en deze zal moeten aansluiten bij de adviezen van de regionale werkgroep “beter begroten en monitoren”. De monitor moet in gaan op:

1. De impact van de veranderingen in werkwijze op kinderen en gezinnen;
2. Waar de gemeenten (inclusief alle projecten) staan in hun ontwikkeling richting het toekomstscenario;

Bij het monitoren hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De realisatie van het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming betreft een meerjarig verander- en verbeterprogramma. De match tussen de doelstellingen van het programma en wat gemeten wordt, moet steeds helder en relevant zijn;
- De monitoring is bedoeld om bij te dragen aan reflectie en lerend (bij)sturen, niet ter afrekening op beoogde resultaten. Er is steeds aandacht voor het verhaal achter de cijfers;
- De monitoring vindt primair plaats op operationeel niveau en kan worden benut als beleidsinformatie. Hierbij moeten zowel professionals als opdrachtgevers voldoende inzicht hebben om waar nodig beslissingen te kunnen nemen;
- Administratieve lasten voor professionals worden geminimaliseerd door reeds beschikbare data te benutten en te meten binnen het reeds bestaande primaire proces. Tevens worden er afspraken gemaakt over de duur van de monitoring.

Op basis van de uitgangspunten, de doelstellingen en een inventarisatie van de huidige situatie, stelt het programmateam, samen met een nog op te stellen ‘sub-projectteam monitoren’, een monitoringsplan op. Hierbij borduren we voort op de bestaande werkset indicatoren en al ontwikkelde indicatoren van Veiligheid Voorop en de ervaringen van het NJI.

7. Financiën

Volgende begroting is gemaakt op basis van beschikbare POK middelen van centrumgemeente Dordrecht en de middelen die nog over zijn vanuit het programma GHNT. Dit is een begroting op hoofdlijnen en zal nog aangevuld moeten worden met beschikbare middelen vanuit Nissewaard. Deze middelen zijn op dit moment nog niet bekend en worden nog toegevoegd. Op dit moment worden er geen extra lokale middelen gevraagd. Advies is wel om daarnaast ook de lokale POK-middelen in te zetten om de gewenste lokale ontwikkelingen vorm te geven.

Twee keer per jaar wordt er verantwoording afgelegd over de in te zetten middelen.

Taak	Invulling	Kosten per jaar	Totale kosten (drie jaar)
Programmamanager	Dienstverband voor drie jaar	€ 100.000	€ 300.000
Ondersteuning	Dienstverband	€ 60,000	€ 180,000
Uitvoeren projectlijnen /programmeer	Flexibel in te vullen	€ 120.000	€ 360.000
Facilitaire kosten	Bijeenkomsten, drukwerk, etc	€ 10.000	€ 30.000
Trainen Top 3 methode Monitoring		€ 30.000 € 50.000	€ 90.000 € 150.000
Uitvoeringskosten regionaal en/of lokaal	Afhankelijk van de nog in te vullen en nog vast te stellen projectcharters.	PM	PM
Totaal		€ 370.000	€ 1.110.000

8. Risico's en beheersmaatregelen

Risico	Beheersmaatregel
Personeelstekort bij alle organisaties	Gezamenlijke werkdruk beleving: weten wat de ander beweegt en waar de ruimte wel en niet zit door de samenwerking te verstevigen. Goede afstemming over de cliënten zodat dubbelingen zo veel mogelijk worden voorkomen.
In tijden van werkdruk, zullen professionals en organisaties nog meer op elkaar moeten leunen, terwijl de reflex is (enkel) de belangen van de interne organisatie na te streven.	Gedeeld eigenaarschap: Met betrokken stakeholders staan voor het cliëntbelang en dit plan als collectief te omarmen. Sturen vanuit opdrachtgeverschap.
Wachlijsten en opnamestop bij ketenpartners en jeugdzorgaanbieders zorgen voor vertraging in processen	Nieuwe werkwijze starten met nieuwe input voor versnelling, investering in samenwerking met zorgaanbieders om verbeterde afstemming in ondersteuning te realiseren.
Veel complexe echtscheidingszaken waar veel tijd in gaat zitten en er weinig ruimte is om echt iets te betekenen.	Maatschappelijk vraagstuk: hoeveel blijft men investeren. Door het opzetten van nieuw werkwijze hopen we ruimte te krijgen om zaken anders te kunnen doen. Verwachtingen goed bewaken, ontwikkeling zal met kleine stappen zijn.
Datamonitoring geeft inzicht en biedt kansen tot verbetering van de jeugdbeschermingsketen. Echter, voor de professional geeft het risico op 'tijdschrijven'; minder tijd voor de cliënt, debet aan motivatie.	Monitoring krijgt een deelprojectplan met betrokken stakeholders op ieder niveau. Hiermee komt er voldoende draagvlak en zowel strategische output als ondersteuning voor professionals. Om de waarde te ervaren van de datamonitoring wordt de verbinding gezocht met de verhalen van de inwoners en de professionals.

De ervaren regeldruk blijft te hoog door het werken in verschillende systemen.	Onderzoeken wat nodig is om dubbele registratie te voorkomen. Inzet op automatisering ter ondersteuning van de professionals.
Buiten gebaande kaders werken is spannend (zelfs als de kaders ruimer blijken dan gedacht). Professionals voelen tuchtrecht als 'zwaard van Damocles' boven innovatie hangen. Wetgeving (privacy, richtlijnen etc.) werkt belemmerend op innovatie.	Tijdig escaleren van spanning in de klankbordgroep, zodat rugdekking voor professionals wordt gegeven door de opdrachtgevers en gemeenten.
Cliëntbelang boven organisatiebelang stellen komt onvoldoende naar voren in 'gewoontes'.	Cliënt centraal stellen in de planvorming; samen oplossingen vinden die aansluiten bij de wens van de cliënt. Verbinding verstevigen tussen alle lopende projecten en onderdeel cliëntparticipatie.
Corona zorgt voor onzekerheid.	Ervaringen met het digitaal werken zijn positief en dragen bij aan efficiency. Meer aandacht geven aan de samenwerking en elkaar ontmoeten, zodat het teamgevoel verstevigd wordt.
Besluitvorming van toekomstscenario is pas na start programmatijd en brengt voor partijen en deelnemers onzekerheid mee over bestaansrecht	Programma richt zich op bestaande structuren en vooral op verbetering van werkwijze om een stabiele basis op te bouwen, waar de toekomstige ontwikkelingen verder op vorm gegeven kunnen worden.
Ambitie is hoog, er moet nu echt wat veranderen. Maar tijd en middelen kennen hun beperkingen	Duidelijk aan de voorkant met alle partners kaderen wat echt prioriteit heeft om de jeugdigen beter te helpen en het personeel te behouden.

Bijlage 1 Uitwerking vier basisprincipes Toekomstscenario

Basisprincipes Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Gezinsgericht

- De blik is breed, kind en volwassenen van 0-100.
- De inzet draait om het kind, broers en zussen en overige gezinsleden, om hun zorgen en voorgeschiedenis.
- Bij (ernstige) zorgen over de thuissituatie is het belang van het kind altijd de eerste afweging.
- Integraal werken is het uitgangspunt: combinaties van hulp, (V-GGZ) zorg, bestaanszekerheid en gedwongen maatregelen, met steun uit het eigen netwerk.
- Beslissingen worden genomen in samenspraak met het kind en het gezin.

Rechtsbeschermend en transparant

- De rechtsbescherming en rechtsgelijkheid is geborgd. De procedures bij het gedwongen kader en klachten zijn transparant en navolgbaar. Besluiten komen zorgvuldig tot stand met hoor en wederhoor.
- De kennis en visie hoe te handelen bij zorgen over onveiligheid en bij ontwikkelingsbedreiging, is eenduidig en beschikbaar.
- Deskundige en onafhankelijke cliëntondersteuning is beschikbaar.
- Het is helder waar (jong)volwassenen en kinderen in de eigen lokale structuur terecht kunnen voor advies, en bij vragen en zorgen.
- Praten en schrijven is feitelijk en gebeurt in begrijpelijke en duidelijke taal.
- Er is één gezamenlijk en actueel dossier voor het gezin waar betrokken professionals mee werken.

Eenvoudig

- Er is een vaste professional betrokken bij het kind en het gezin, die hulp en ondersteuning biedt.
- Er zijn geen overdrachten. Veiligheids- of andere expertise wordt toegevoegd en is zo lang als nodig betrokken.
- Dichtbij en toegankelijk georganiseerd.
- Toezicht, sturing en financiering van het stelsel is passend bij de eenvoud van het systeem.

Lerend

- Continu (reflectief) leren om steeds beter te worden is onderdeel van het dagelijks werk voor alle betrokkenen in het werkveld van kind- en gezinsbescherming.
- Daarbij hoort ook ruimte voor innovatie en doorontwikkeling van het vak, bijvoorbeeld in pilots en proeftuinen.
- Er ligt een stevige verbinding tussen praktijk en structureel onderzoek (feiten en cijfers inzichtelijk), met onderwijs en wetenschap

Bijlage 2 Afkortingen

GHNT	Geweld Hoort Nergens Thuis
GI	Gecertificeerde Instelling
JGZ	Jeugd GezondheidsZorg
J&V	Justitie en Veiligheid
MDA++	Multi Disciplinaire Aanpak
MT	Management Team
NJI	Nederlands JeugdInstituut
POK	Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
V-GGZ	Volwassen Geestelijke GezondheidsZorg
VOIT	Veilig Opgroeien is Teamwerk
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
ZHZ	Zuid Holland Zuid
ZVH	Zorg en VeiligheidsHuis

Bijlage 3 lokale taken

Context/ aanleiding/vraagstuk

In de nieuwe structuur conform het toekomstscenario vervult het lokale team een centrale rol als laagdrempelige organisatie waar inwoners eenvoudig hulp en ondersteuning kunnen vragen. Dit vraagt om een niet vrijblijvend kader voor de lokale teams waar werken aan veiligheid integraal onderdeel van is. Voorgesteld wordt daarom te besluiten:

1. Vanuit het programma parallel aan het proces van de hervormingsagenda, opdracht te verlenen het Kwaliteitskader Werken aan Veiligheid te actualiseren waarbij de ambitie en visie van het Toekomstscenario richtinggevend is. Het geactualiseerde kwaliteitskader is eind 2022 gereed, en wordt vanaf voorjaar 2023 getoetst in de praktijk.
2. Het geactualiseerde Kwaliteitskader Werken aan Veiligheid te integreren in het eenduidige, niet vrijblijvende Kader voor Lokale Teams. Waarna dit Kader voor Lokale teams wordt vastgesteld binnen het besluitvormingsproces van de Hervormingsagenda.
3. Een implementatieplan op te stellen inclusief benodigde randvoorwaarden en middelen voor de implementatie van de nieuwe manier van werken voortvloeiend uit het Toekomstscenario en het kader voor lokale teams. Voor de korte termijn zijn de POK middelen beschikbaar voor gemeenten.
4. Wij onderschrijven daarbij de volgende overwegingen. Deze worden betrokken bij de uitwerking van bovenstaande besluiten:
 - a. De inhoud en de aard van het TS zijn wezenlijk voor de positie en ontwikkeling van de lokale teams. Het 'pedagogisch paradigma' is het (gezamenlijke) vertrekpunt.
 - b. Versnellen vraagt om te beginnen om randvoorwaarden. Lokale teams hebben de passende opdracht nodig en een congruent vormgegeven stelsel. Om goed en verantwoord te realiseren en (samen met partners) te kunnen werken, leren en verbeteren.
 - c. De contractering en ontwikkeling van de veiligheids-en de specialistische jeugdzorgpartners dient een parallel proces te zijn, met de insteek 'toe te voegen'.
 - d. Het kwaliteitskader operationaliseert de basisprincipes van het TS en geeft zo de benodigde richtinggevende inhoud aan de opdracht, het werken en leren van de lokale teams en indirect ook hun partners.
 - e. Versnellen betekent ondersteunen van de grote groep en de weg helpen bereiden voor de 'voorlopers'. Eerste aanverwante vraagstukken zijn de verbinding met de strafrechtketen en de nu onvoldoende aansluiting van de volwassen-GGZ.
 - f. Besluitvorming vanuit de HA en het Toekomstscenario hangt samen en heeft een verschillende reikwijdte.

Discussiepunten vanuit partners

Alle partijen aanwezig waren tijdens de 24uurs sessie (Raad voor de Kinderbescherming; Veilig Thuis; Nederlandse GGZ Landelijke Politie; Gecertificeerde instellingen en gemeenten) met uitzondering van het OM gaven een positief advies op het gepresenteerde voorstel. In de presentatie werden de eerste drie beslispunten gepresenteerd. Ook werden daarbij de eerder die dag gepresenteerde overwegingen ondersteund. Dit betreft onderstaande overwegingen die derhalve zijn opgenomen in een vierde beslispunt:

- De inhoud en de aard van het Toekomstscenario zijn wezenlijk voor de positie en ontwikkeling van de lokale teams. Het 'pedagogisch paradigma' is het (gezamenlijke) vertrekpunt.
- Versnellen vraagt om te beginnen om randvoorwaarden. Lokale teams hebben de passende opdracht nodig en een congruent vormgegeven stelsel. Om goed en verantwoord te realiseren en (samen met partners) te kunnen werken, leren en verbeteren.
- De contractering en ontwikkeling van de veiligheids-en de specialistische jeugdzorgpartners dient een parallel proces te zijn, met de insteek 'toe te voegen'.
- Het kwaliteitskader operationaliseert de basisprincipes van het Toekomstscenario en geeft zo de benodigde richtinggevende inhoud aan de opdracht, het werken en leren van de lokale teams en indirect ook hun partners.
- Versnellen betekent ondersteunen van de grote groep en de weg helpen bereiden voor de 'voorlopers'. Eerste aanverwante vraagstukken zijn de verbinding met de strafrechtketen en de nu onvoldoende aansluiting van de volwassen-GGZ.
- Besluitvorming vanuit de Hervormingsagenda en het Toekomstscenario hangt samen en heeft een verschillende reikwijdte.

Bovenstaande overwegingen zijn tijdens de 24uurs sessie verrijkt. Samenvattend werden hierbij de volgende punten genoemd:

- Het te actualiseren Kwaliteitskader Werken aan Veiligheid dat moet worden geïntegreerd in het eenduidige, niet vrijblijvende Kader voor Lokale Teams en de implementatie daarvan moet synchroon lopen aan het opstellen en implementeren voor een kader dat voor de regionale veiligheidsteams wordt opgesteld. Dit moet gebeuren vanuit een gedeelde visie en een gedeeld normenkader.
- In beslispunt 2 wordt gesproken over eenduidige, niet vrijblijvende Kader voor Lokale Teams. Het is hierbij belangrijk om te expliciteren wat niet-vrijblijvendheid inhoudt.

Zoals eerder aangegeven, had slechts één partij (het Openbaar Ministerie) kanttekeningen bij het gepresenteerde voorstel. In hun ogen past een niet vrijblijvend kader niet bij het huidige decentrale jeugdstelsel. Gesteld werd daarom "kies een eenvoudiger regionaal of decentraal stelsel (OM)"

Notitie versterken lokale teams

Voor de verdere ontwikkeling van het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming (hierna Toekomstscenario) is het noodzakelijk dat er heldere afspraken worden gemaakt over de opgave voor lokale teams bij deze nieuwe manier van werken. Hiervoor sluiten we aan bij het voornemen van Rijk en gemeenten om -als onderdeel van de besluitvorming over de hervormingsagenda-een eenduidig, niet vrijblijvend kader voor de lokale wijkteams vast te stellen.

Dit kader is niet een geheel nieuw kader, maar bouwt verder op de beleidsontwikkeling en uitvoeringspraktijk die door gemeenten en lokale teams al in gang zijn gezet. Daarom zal het kader voor een belangrijk deel geladen worden door reeds ontwikkelde en beproefde richtlijnen en praktijken te verzamelen en te integreren.

Aanvullend zullen voor de realisatie van de ambitie van het Toekomstscenario de specifieke taken gericht op veiligheid nader aangescherpt en aangevuld worden. Het Kwaliteitskader werken aan Veiligheid is hiervoor het basisdocument. (zie bijlage voor toelichting op dit kader) Tevens wordt aangesloten bij de hoofdlijnen uit het toekomstscenario voor het versterken van de aanpak van ontwikkelingsbedreigingen en onveiligheid (zie bijlage voor meer informatie over deze hoofdlijnen).

Een nog op te stellen implementatieplan, met een realistisch tijdspad en passende ondersteuning, beschrijft hoe de andere manier van werken voortvloeiend uit het Toekomstscenario en het kader voor lokale teams daadwerkelijk praktijk wordt in alle gemeenten. De randvoorwaarden en middelen die hiervoor nodig zijn, staan beschreven in dit plan. Voor de korte termijn zijn hiervoor de POK middelen bedoeld.

Ambitie is dit najaar het geactualiseerde Kwaliteitskader werken aan veiligheid en het implementatieplan eind 2022 gereed te hebben.

Dit leidt tot de volgende beslispunten:

1. Vanuit het programma parallel aan het proces van de hervormingsagenda, opdracht te verlenen het Kwaliteitskader Werken aan Veiligheid te actualiseren waarbij de ambitie en visie van het Toekomstscenario richtinggevend is. Het geactualiseerde kwaliteitskader is eind 2022 gereed, en wordt vanaf voorjaar 2023 getoetst in de praktijk.
2. Het geactualiseerde Kwaliteitskader Werken aan Veiligheid te integreren in het eenduidige, niet vrijblijvende Kader voor Lokale Teams. Waarna dit Kader voor Lokale Teams wordt vastgesteld binnen het besluitvormingsproces van de Hervormingsagenda.
3. Een implementatieplan op te stellen inclusief benodigde randvoorwaarden en middelen voor de implementatie van de nieuwe manier van werken voortvloeiend uit het Toekomstscenario en het kader voor lokale teams. Voor de korte termijn zijn de POK middelen beschikbaar voor gemeenten.

Aanleiding

Het toekomstscenario is in 2021 aangeboden aan de tweede kamer. Na deze periode is het scenario verder ontwikkeld en in de praktijk beproefd. In mei 2022 hebben de bewindslieden aangegeven de ontwikkeling van het scenario te willen versnellen. Met het bestuurlijk kader voor de lokale teams wordt de opgave voor gemeenten en lokale teams helder gemaakt. Op basis van dit kader kunnen gemeenten gericht werken aan de voorbereiding van de implementatie van het Toekomstscenario. Zodoende draagt dit beslispunt bij aan de beoogde versnelling.

De voorbereiding van de implementatie van het Toekomstscenario vraagt zowel inzet op regionaal als lokaal niveau. Voor de korte termijn kunnen regio's en gemeenten de POK-middelen hiervoor inzetten.

Doel

Richtinggevend bij het opstellen van het Kader voor de Lokale Teams is de beoogde nieuwe manier van werken. In het toekomstscenario lezen we dat die nieuwe manier van werken samenhangende hulp en steun moet organiseren voor het hele gezin. Het gezin moet uitnodigen en motiveren om met professionals samen te werken en duurzame resultaten te boeken. Het gevoel bij ouders en opvoeders moet wegnemen dat over hen wordt beslist. Het is een nieuwe manier van werken die voor het gezin begrijpelijk is. Bovendien moet de nieuwe manier van werken leiden tot een slimmer en efficiënter georganiseerd stelsel.

Het maatschappelijk effect dat met dit alles wordt beoogd is dat vroegtijdig passende hulp en ondersteuning geboden wordt aan alle betrokken personen (volwassenen en kinderen), minder (gedwongen) hulpverlening nodig is en dat de overdracht van transgenerationeel trauma afneemt.

Verder bouwen op dat wat er al is

Sinds 2015 is veel kennis en ervaring opgedaan met, en consensus ontstaan over het werken met lokale wijkteams. Deze kennis en ervaring is gebundeld door kenniscentra, brancheorganisaties en gemeenten en vastgelegd in verschillende documenten (zie bijlage).

Voortbouwend hierop wordt aan de hand van het Kwaliteitskader werken aan veiligheid verkend:

- of aanscherpingen of aanvullingen nodig zijn op het gebied van veiligheid.
- welke samenwerkingsafspraken nodig zijn voor die taken die niet bij het lokale team zijn belegd.
- Hoe we de waarborgen voor rechtsbescherming beleggen. In de vormgeving besteden we expliciet aandacht voor de opdracht-gevende rol van gemeenten en de opdracht-nemende rol van de wijkteams.

Uitgangspunten bij de aanpak

De nieuwe opzet vraagt structuuraanpassingen die meer ruimte maken voor een nieuwe manier van werken. De vier basisprincipes (gezinsgericht, rechtsbeschermend & transparant, eenvoudig, lerend) zijn richtinggevend voor deze structuurwijzigingen.

Enerzijds vraagt het basisprincipe gezinsgericht om lokaal maatwerk en flexibiliteit. Anderzijds vraagt het basisprincipe rechtsbescherming /transparant om eenduidigheid en voorspelbaarheid. Daarnaast is eenduidigheid in werkprocessen van belang voor de samenwerking tussen netwerkpartners.

Met een kader voor de lokale teams dat zich vooral richt op wat lokale teams doen wordt de balans gezocht tussen maatwerk/flexibiliteit en eenduidigheid/voorspelbaarheid.

In de nieuwe structuur vervult het lokale team een centrale rol als laagdrempelige organisatie waar inwoners eenvoudig hulp en ondersteuning kunnen vragen. Het lokale team kan het echter niet alleen. Wanneer de expertise van het lokale team niet toereikend is moet specialistische expertise van onder andere het Regionaal Veiligheidsteam, de (volwassenen) GGZ of specialistische jeugdhulp, politie en justitie bijgeschakeld worden. Bijschakelen betekent fluïde samenwerken en geen scherpe taakafbakening.

Vraagstukken

Bij de actualisering van het Kwaliteitskader Werken aan veiligheid dienen de volgende uitwerkingsvraagstukken aan de orde te komen (niet limitatief):

- Hoe kan de signalerende rol van lokale teams worden versterkt zodat zij preventiever kunnen werken.
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de uitstroom naar het gedwongen kader zo klein mogelijk is?
- Moeten lokale teams outreachend/proactief of reactief werken.
- Wat wordt er van lokale teams concreet verwacht ten aanzien van signaleren, bespreekbaar maken van, en hulp bieden bij, onveiligheid of ontwikkelingsbedreiging in de verschillende fasen van werken aan veiligheid.
- Op welke manier kan een lokaal team het vaste gezicht/aanspreekpunt blijven. Hoe wordt casus-/procesregie georganiseerd?

- De ontwikkeling van een handelingskader voor integrale (gezins)analyse en systeemgericht werken. Onderwerpen die in dit verband zijn genoemd zijn: doorlopend dossier, verklarende analyse, onderzoek door experts, feitenonderzoek
- Vraagt de rechtszekerheid om het gebruik van eenduidige instrumentarium? Bijvoorbeeld voor inschatten risico's en bijschakelen expertise.
- Hoe ver reikt taak wijkteam ten aanzien van levensgebieden, intensieve casuïstiek, veiligheidsproblematiek enz.
- Hoe de samenwerking vormgeven met regionaal veiligheidsteam GGZ en specialistische jeugdhulp?

Implementatie

Nog niet alle gemeenten werken met het voor het Toekomstscenario benodigde sterke lokale team. We zien dat er veel animo is bij gemeenten om te gaan werken met het toekomstscenario, zowel binnen als buiten de proeftuinen. Het Kader voor de Lokale Teams en het implementatieplan moeten richting geven aan deze energie. Gemeenten kunnen hierbij vooralsnog (beperkt) ondersteund worden door de VNG als het gaat om de basistaken voor lokale teams. Daarnaast is programmteam Toekomstscenario is primair gericht op de ondersteuning van de proeftuinen, maar kan (eveneens beperkt) ook andere gemeenten ondersteunen. Voor de landelijke uitrol van de implementatie van het toekomstscenario in de lokale teams zal daarom een implementatieplan worden opgesteld. Onderdeel van dit implementatieplan is een beschrijving van de benodigde randvoorwaarden en middelen.

Bijlage

Bijlage: een beknopt overzicht van relevante ontwikkelingen & bestaande kennis mbt lokale teams

- A. Wijkgericht samenwerken bij huiselijk geweld en kindermishandeling.
- B. Het leernetwerk veiligheid
- C. Verbetertraject toegang
- D. KPMG rapport: 'Basisfuncties voor lokale teams in kaart'
- E. Norm voor opdrachtgeverschap
- F. Kwaliteitskader werken aan veiligheid voor (lokale) wijkteams en gemeenten
- G. Toekomstscenario kind-en gezinsbescherming
- H. Hervormingsagenda jeugd
- I. Kamerbrief hervormingen jeugdzorg

A. Wijkgericht samenwerken bij huiselijk geweld en kindermishandeling.

In dit document uit 2020 verwoordt Associatie Wijkteams hoe ze de rol van wijkteams en de samenwerking met anderen zien. Kern van de visie in het document is dat alle betrokkenen bij (vermoedens van) structurele onveiligheid samenwerken aan het creëren van directe veiligheid, stabiele veiligheid en aan herstel van de schadelijke gevolgen.

Daarbij staan vierthema's centraal:

1. Focus op het dagelijks leven
2. Samenwerken in netwerken
3. Vakmanschap van de betrokken professionals
4. Verzachting in toon van het maatschappelijk debat

B. Het leernetwerk veiligheid

Wijkteams ontwikkelen op basis van de beschikbare kennis samen met kennispartners en beroepsverenigingen de komende jaren het Kwaliteitsstatuut Wijkteams. In 2022 start de Associatie Wijkteams met de bouwstenen Sociale Basis en Veiligheid.

Parallel aan het vullen van die bouwstenen zet de Associatie leernetwerken op waarin ze het leren, van elkaar en van de beschikbare kennis, systematisch faciliteren en stimuleren. Binnen het recent opgestarte leernetwerk veiligheid wordt de kwaliteit van wijkteams reflecterend en ontwikkelend verder vormgegeven, ook in relatie tot actuele maatschappelijke dynamieken en een publieke moraal die zich ontwikkelt.

C. Verbetertraject toegang

In het Verbetertraject toegang sociaal domein werken gemeenten samen met inwoners en professionals aan de verbetering van de toegang tot hulp en ondersteuning binnen het sociaal domein. Dit doen ze door lokaal te leren en verbeteren. Gemeenten formuleren eigen verbeteropgaven en gaan daarmee aan de slag. VNG en samenwerkingspartners helpen gemeenten om dit traject samen met inwoners, professionals en vanuit beleid te doorlopen.

Het Verbetertraject toegang sociaal domein kent negen bedoelingen die de basis vormen voor het vormgeven van een inhoudelijk en concreet plan van aanpak voor het verbetertraject. De volgende 9 onderwerpen omvatten de bedoelingen:

1. Inclusie en toegankelijkheid als basis
2. Lokaal kan beter worden ingespeeld op de hulpvraag en context van inwoners
3. Minder bureaucratie en een responsieve overheid
4. Integraal werken en schotten wegnemen
5. Eigenaarschap van inwoners centraal
6. Meer democratie door uitvoering op lokaal niveau
7. Tijdige ondersteuning als uitgangspunt
8. Kwaliteit en efficiëntie gaan samen
9. Maatwerkruimte voor lokale beleidskeuzes

Dit verbetertraject is inmiddels afgerond en er wordt gewerkt aan een vervolg, mede met behulp van de financiële impuls van de POK-middelen. Dit zijn middelen die het rijk jaarlijks al beschikbaar stelt om de dienstverlening van gemeenten aan kwetsbare inwoners te versterken. Eén van de POK-actielijnen betreft versterking wijkteams.

D. KPMG rapport: 'Basisfuncties voor lokale teams in kaart'

KPMG heeft in opdracht van VWS en de VNG in 2019 de basisfuncties van lokale teams onderzocht. Het rapport is een inhoudelijke verdiepingsslag op basis van praktijkvoorbeelden naar de rol van lokale teams en de minimaal benodigde 'basisfuncties': inhoudelijke componenten vanuit het perspectief van de inwoner die, ongeacht de verschijningsvorm van het lokale team, geborgd moeten worden. Het is aan gemeenten of en op welke wijze deze functie bij wijkteams wordt belegd, zolang zij maar geborgd zijn en er samenhang is met de sociale basis, voorzieningen en specialistische zorg.

Vijf basisfuncties die op lokaal niveau minimaal geregeld moeten zijn:

1. Veilige leefomgeving: houd altijd oog voor een veilige leefomgeving van de inwoner;
2. Tijdig signaleren van de vraag: door verbinding te maken met de wijk: investeer in preventie; wees aanwezig daar waar de doelgroep is, zodat vragen gehoord worden. Maak verbinding met de wijk en werk 'outreaching'.
3. Vindbare en toegankelijke hulp: wees toegankelijk en vindbaar en voer een goede triage uit;
4. Handelen met een brede blik: verhelder de vraag, plan van en met het huishouden en verleen ondersteuning, beleg de regie, maak duidelijke afspraken en houd een vinger aan de pols;
5. Leren en verbeteren: verzamel inzichten, ga erover in gesprek en durf te veranderen.

E. Norm voor opdrachtgeverschap

Deze 5 basisfuncties zijn opgenomen in de norm voor opdrachtgeverschap (NVO), die is opgesteld in 2020 en vastgesteld door de ALV van de VNG. De NVO bestaat uit 8 afspraken die een samenhangend geheel vormen voor de inrichting van de samenwerking en goed opdrachtgeverschap in een regio.

Deze afspraken gaan bijvoorbeeld over het proces om tot een regiovisie te komen en over "verbinden lokale toegang". Met deze afspraak wordt aangegeven dat deze regiovisie ingaat op de wijze waarop de lokale toegang verbonden is met de regionaal gecontracteerde hulp, waarbij de 5 basisfunctie voor de lokale teams als leidraad zijn gebruikt.

F. Kwaliteitskader werken aan Veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten

Het kwaliteitskader heeft als doel gemeenten te ondersteunen in het inrichten en versterken van hun lokale (wijk)teams zodat deze kindermishandeling en huiselijk geweld eerder en beter in beeld krijgen en het geweld kunnen stoppen en duurzaam kunnen oplossen. Het kwaliteitskader richt zich daarmee op gemeenten in hun opdrachtgevende verantwoordelijkheid naar lokale (wijk)teams en hun daarmee verband houdende regierol en rol als inkoper of uitvoerder, zodat gemeenten de kwaliteit van de aanpak van onveiligheid in gezinnen en huishoudens op een voldoende niveau kan borgen.

Dit kwaliteitskader (en bijbehorende) zelfscan zijn eind 2019 vastgesteld door de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs en de VNG-commissie Bestuur en Veiligheid. Besloten werd tot een geldigheid tot en met december 2021. Februari 2022 hebben deze commissies besloten het van dit kwaliteitskader (en bijbehorende zelfscan) met onbepaalde tijd te verlengen en om elke 2 jaar te beoordelen of actualisatie nodig is.

Ook hebben zij ingestemd met het voornemen van het VNG-bureau om in de tweede helft van dit jaar te starten met de evaluatie en actualisatie van het kwaliteitskader. Bij deze actualisatie worden gemeenten, de Associatie Wijkteams en andere relevante partijen betrokken.

Gemeenten zijn in de tussentijd in het kader van het programma Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT) actief aan de slag gegaan met het kwaliteitskader en versterken van wijkteams. Zo hebben in 2021 alle 28 regio's stappen gezet in het toepassen van dit kwaliteitskader. 26 van deze 28 regio's hebben hiervoor de zelfscan benut. In totaal hebben ten minste 210 gemeenten de zelfscan ingevuld.

Naast de implementatie van het kwaliteitskader hebben regio's andere stappen gezet als het gaat om de versterking van lokale (wijk)teams, zoals het expliciteren van de inrichting en opdracht van de lokale (wijk)teams.

Het programma GHNT is inmiddels afgerond en geïntegreerd in de aanpak van het programma toekomstscenario (kind- en gezinsbescherming). De basis die door GHNT de afgelopen jaren in en met de regio's is gelegd via het versterken van de lokale teams, het organiseren van integrale sturing en het gefaseerd werken aan veiligheid, biedt een stevig fundament waarop we het toekomstscenario verder kunnen (door)ontwikkelen en de aanpak van huiselijk geweld verder kunnen borgen.

Ten aanzien van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling worden in het kader de volgende taken benoemd:

- Het signaleren en bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling, en wanneer nodig op basis van het doorlopen van de stappen van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en melding doen bij Veilig Thuis (en dit bespreken met gezinsleden).
- Het hebben van en/of zorgdragen voor het zicht op veiligheid in die casussen die voor Veilig Thuis worden overgedragen aan de lokale (wijk)teams.
- Het bieden van en/of zorgdragen voor het inzetten van (specialistische vormen van) ondersteuning, hulpverlening en behandeling gericht op het bewerkstelligen van veiligheid,
- Het wegnemen van de risicofactoren van huiselijk geweld en kindermishandeling, en indien nodig herstel.

G.Toekomstscenario kind-en gezinsbescherming

Het toekomstscenario kind-en gezinsbescherming is opgesteld in opdracht van de VNG, VWS en JenV. Het toekomstscenario is maart 2021 aangeboden aan de Tweede Kamer. Sterke lokale (wijk)teams voeren een deel van zijn voor een succesvolle implementatie van de in het toekomstscenario geschetste werkwijze. In het toekomstscenario zijn namelijk voor het versterken van de aanpak van ontwikkelingsbedreigingen en onveiligheid de volgende hoofdlijnen geschetst:

- De professionals in het lokale (wijk)team hanteren een brede blik: dat betekent inzetten op bestaanszekerheden, hulpverlening, ondersteuning voor alle leden van het gezin (systeemgericht), wegnemen van onderliggende risicofactoren, in samenwerking met alle bij het gezin betrokken professionals (multidisciplinair) en zo nodig aangevuld met een juridische maatregel. Professionals werken hiertoe volgens de visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid;
- Het lokaal (wijk)team doet een eerste onderzoek ten behoeve van de integrale, verklarende analyse van de vraag, de (onderliggende) problematiek, hulpbehoeften en veiligheid van alle betrokkenen. Het lokale (wijk)team onderzoekt samen met alle leden van het gezin, of er feiten aanleiding geven tot bezorgdheid en welke vervolgstappen gepast zijn. Ook wordt gekeken naar hoe er gebruik gemaakt kan worden van beschermende factoren en het sociaal netwerk.
- Het lokaal (wijk)team heeft onder andere op basis van de Wmo2015, de Jeugdwet en de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling een rol in het signaleren, bespreekbaar maken van, en handelen bij onveiligheid en/of ontwikkelingsbedreiging.
- Het lokaal (wijk)team betreft waar nodig specialistische expertise. Hierbij kan gedacht worden aan het regionaal veiligheidsteam, specialistische kind- en volwassenenhulp, de GGZ voor jeugd en/of volwassenen, hulp bij relatieproblematiek, scheiding of contactverlies, verslavingszorg, of ondersteuning voor gezinsleden met een beperking.

- Het lokale (wijk)team draagt niet over, maar zet (jeugd)hulp en ondersteuning in en schakelt waar nodig eerdergenoemde (veiligheids)expertise in. Het lokale (wijk)team -al dan niet in samenwerking met de betrokken specialistische expertise -is hierbij zo kort-of langdurig betrokken als de situatie vraagt.

Ook zijn er POK-middelen om het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming in de regio in te voeren. Zo staat in de meicirculaire 2022. Aan de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang wordt in 2022 een bedrag van € 21 miljoen en over de periode 2023-2025 jaarlijks een bedrag van € 20 miljoen toegevoegd in het kader van kind- en gezinsbescherming”.

H. Hervormingsagenda Jeugd

Rijk, zorgaanbieders, cliënten(vertegenwoordigers), zorgprofessionals en de VNG (de zogenaamde vijfhoek) stellen samen de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 op een kwalitatieve impuls geven aan de hulp voor jeugdigen en te komen tot een beheersbaar jeugdstelsel. Eén van de thema's van de hervormingsagenda is toegang/ wijkgericht werken. De gemeenten /VNG wordt trekker van dit thema. Ten aanzien van dit onderwerp heeft de commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs 2022 ingestemd met:

- De inzet om te komen tot een stevig landelijk kader voor lokale teams
- Het uitgangspunt is dat in het collectieve kader de inhoudelijke/kwalitatieve eisen worden opgenomen en dat de wijze van organisatie meer een lokale aangelegenheid is
- De inzet om in de uitwerking van dit thema te zoeken naar een gezamenlijke aanpak voor de breedte van het sociaal domein (in ieder geval als eerste stap voor Jeugd & Wmo)

Qua inhoudelijke/ kwalitatieve eisen wordt gedacht om de aanbevelingen van een eerdere werkgroep Toegang om het concept van sterke teams te omarmen, onder andere:

- Laagdrempelige aanpak met eigen brede ondersteuningsaanbod
- Werken outreachend
- Idem op basis van een verklarende analyse die de systeem-c.q. gezinscontext betreft
- Met een focus op het herstel van het normale leven
- En zijn goed ingebed in relevante ketens: biedt o.a. sterke basis voor toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming.

De hervormingsagenda wordt in het najaar opgeleverd en is dan nog onderwerp van een consultatieronde alsmede een uitvoeringstoets.

I. Kamerbrief hervormingen jeugdzorg

In de kamerbrief van mei 2022 'hervormingen jeugdzorg' schetsen des taatssecretaris Van Ooijen (VWS) en minister Weerwind (Rechtsbescherming over hun visie op het stelsel van jeugdzorg en hervormingen van het stelsel die volgens de bewindspersonen nodig zijn.

Bij de uitwerking van de noodzakelijke hervormingen van de zorg voor jeugd -samen met de partners -hanteren de bewindspersonen vijf leidende principes'. Hierbij wordt binnen het principe "Versterken veerkracht van kinderen en gezinnen in hun normale dagelijkse leven" ingezet op stevige lokale teams. Het gaat hierbij om "stevige lokale teams die triage goed op orde hebben, werken aan het herstel van het gewone leven, gezinsgerichte werken en zelf hulpverleners door goed opgeleide professionals, met juiste expertise, ruimte en mandaat en voldoende tijd om te leren en reflecteren. Inzet is de deskundigheid in de toegang te versterken”.

De bewindspersonen ondersteunen dit door, in samenhang met de hervormingsagenda, bestuurlijk een stevig kader neer te leggen voor doorontwikkeling van de bestaande (veelal) indicatie stellende teams naar 'stevige lokale teams 2.0'. Streven is najaar 2022 het nieuwe bestuurlijke kader lokale teams gereed te hebben.